

**Imrich Ruisel:
Základy psychologie inteligence**

Praha, Portál 2000. 184 s.

Nakladatelství Portál pokračuje ve vydávání prací slovenských kolegů. Není to tak dávno co vyšel Ferjenčíkův Úvod do metodologie psychologického výzkumu a předtím Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole od Lokšových. Ve zcela nedávné době jsme získali možnost rozšířit si obzor o další zahraniční text z pera Imricha Ruisela. Ruisel je ředitelem Institutu experimentální psychologie v Bratislavě. Známe ho mj. z publikací Paměť a osobnost (Veda, Bratislava 1988), Vybrané problémy psychologie poznávání (1990), Záhady paměti (SAP, Bratislava 1995). V roce 1999 vydal v bratislavském vydavatelství Veda knihu Inteligencia a osobnost a v roce 2000 byl ve stejném vydavatelství spolu s Jozefem Výrostem editorem Kapitol z psychologie osobnosti – i v této práci je autorem kapitoly o strukturálním chápání inteligence.

Recenzované dílo má charakter učebnice. Autor sklízí plody své dlouholeté badatelské práce. S odbornou lehkostí rozebírá v jedenácti kapitolách srozumitelně napsaného textu všechny možné aspekty problematiky inteligence. Úmyslně jsem

napsal všechny možné – asi bychom jen obtížně hledali problematiku, které se nevěnuje. Snad jen nadaným jedincům mohla být věnována samostatná část.

Při takové šíři záběru je jasné, že v některých pasážích je víc doma, zatímco jiné nejsou předmětem jeho hlubokého zájmu. Pak se stane, že v kratičkém odstavci věnovaném poruchám učení se víc dovídáme o tom, co jsou poruchy učení, než o výsledcích zajímavých a důležitých studií, zabývajících se předmětným vztahem poruch učení a inteligence. Rozhodně to autorovi nemám za zlé, protože kdyby chtěl pojednat každou i nepatrnou oblast tak, aby vyhověl odborníkům, kteří se zabývají pouze touto oblastí, musel by sepsat mnohasvazkové dílo.

Jen pro porovnání jsem si vzal Handbook of intelligence, který v redakci Roberta Sternberga vyšel ve druhém vydání v létě 2000. Musím konstatovat, že pro základní seznámení s problematikou inteligence je Ruisel lepší. Při srovnávání jsem nenašel jedinou oblast, kterou by Ruisel vynechal, ve které by nedal podnět k hlubšímu studiu.

Knihu uvádí tradiční historická kapitola. Je určena nejen pro ty, kteří se domnívají, že rozvažování nad inteligencí začalo v roce 1905 vydáním Binetova testu. V kapitole Teorie inteligence najdeme pojetí Spearmana,

Cattella, Guilforda, Hebba, Sternberga, Gardnera, Piageta i Vygotského. Ve třetí kapitole Od praktické k morální inteligenci se autor vypořádává s koncepty praktické, sociální, emoční a morální inteligence. Zajímá mě názor autora na Sternbergovu „successful“ inteligenci z roku 1997, která je v Čechách připravena k vydání. Čtvrtá kapitola je věnována myšlení a řešení problému, pátá vývoji inteligence od dětství až do stáří. V dalších kapitolách se autor věnuje vlivu dědičnosti a prostředí, souvislosti osobnosti a inteligence, testům inteligence, mentální retardaci. V posledních dvou částech zkoumá umělou inteligenci a vztah inteligence a moudrosti. Každá kapitola obsahuje shrnutí a několik otázek. Zmínit je třeba doporučenou a použitou literaturu, vyčerpávající jmenný rejstřík a věcný rejstřík. Možná stálo za to odlišit v doporučené literatuře tituly určené v prvé řadě pro laickou veřejnost (např. Siewert) od titulů pro odborníky stejně, jako jsou zvlášť tituly pro hlubší zájemce.

Knihu budu doporučovat studentům psychologie, přečíst by si ji měli i kolegové, kteří se tak či onak šetřením inteligence živí. Jednoznačně vhodná je i pro naše kolegy ze spolupracujících oborů, pro lékaře a pro učitele.

Václav Mertin